

Citaten uit

Anderhalf miljoen Wilders-kiezers kunnen geen ongelijk hebben

Joris Luyendijk, NRC 18 maart 2017

De gevestigde partijen moeten niet opgelucht adem halen, maar zichzelf opnieuw uitvinden, schrijft Joris Luyendijk. Luister naar kiezers die tegen immigratie en tegen Europa zijn.

Joris Luyendijk is journalist en schrijver. Zijn meest recente boek is *Kunnen we praten* (Atlas Contact).

[...]

Wilders is [...] niet het probleem. Het probleem is dat anderhalf miljoen kiezers met hun stem uitdrukken dat zij het vertrouwen kwijt zijn in de gevestigde politieke partijen. [...] Er zijn hele goede redenen voor dat verlies aan vertrouwen.

Ik pik er hier twee uit.

[1] Stel, je bent ervan overtuigd geraakt dat de Europese Unie een even prachtig klinkend als onhaalbaar project is. [Er volgen argumenten].
De vraag is: waar konden aanhangers van deze argumenten de afgelopen decennia politiek terecht?

[2] Hetzelfde met immigratie. Daar kun je op goede gronden tegen zijn, [... Er volgen argumenten ...]

Dit is een belangrijke factor in de vertrouwenscrisis, in heel West-Europa. Decennialang heeft de gevestigde orde in politiek en media geweigerd ruimte te bieden aan een inhoudelijk debat over de voordelen, nadelen, dilemma's, risico's en onzekerheden van verdere immigratie en Europese eenwording. [...] Geen podium geven, dat soort geluiden!

Er waren natuurlijk goede redenen voor deze taboeïsering. [...]
Maar hoe begrijpelijk ook, de gevolgen van de taboeïsering zijn desastreus geweest.

Door Europese eenwording worden de belangrijkste monetaire beslissingen nu genomen in Frankfurt, de juridische in Straatsburg en de politieke in Brussel. Dit raakt de fundamenteën van de samenleving, terwijl immigratie zelfs voorgoed de samenstelling van die samenleving verandert.

Toch hadden bij deze processen burgers jarenlang geen mogelijkheid ‘nee’ te zeggen. De enige optie was een stem op de zogenoemde populistten, maar die boden en bieden geen inhoudelijk alternatief en uitten zich ook nog eens regelmatig discriminerend. Dat is terecht voor velen een brug te ver, en los daarvan ging het door die discriminerende uitingen alleen nog daarover.

Het Engels heeft een prachtige uitdrukking voor het respect dat noodzakelijk is voor inhoudelijk debat: *honest disagreement*. Daarmee wordt bedoeld dat je erkent dat je opponent goede redenen kan hebben om het met jou oneens te zijn. Wilders is iemand die geen enkel *honest disagreement* toelaat en tegenargumenten wegwuift, negeert dan wel reduceert tot naïviteit, corruptie of een mentale afwijking (‘knettergek’). [... Er volgen voorbeelden ...]

Met iemand die zo redeneert valt niet te praten – letterlijk. Maar precies zo is decennialang omgegaan met degenen die zakelijke kanttekeningen probeerden te plaatsen bij de EU of immigratie. Het wezen van democratie is juist dat burgers via hun kiesgedrag zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun samenleving. *Ownership* heet dat in het Engels. Ontzeg burgers die invloed en vroeg of laat oogst je de storm die nu waait. Niet voor niets voerde Leave in Groot-Brittannië campagne met de slogan ‘take back control’. [...]

Wat nu nodig zou zijn, is geen opgeluchte restauratie van de status quo, maar een nieuw begin. Een nieuwe partij oprichten is makkelijk, maar een echte partijorganisatie op lokaal, regionaal, landelijk en Europees niveau op poten zetten is een reuzenklus. Veel beter zou het zijn wanneer de traditionele partijen zich werkelijk opnieuw zouden uitvinden en burgers inzicht en daarna het laatste woord zouden geven over de belangrijkste vraagstukken die hen aangaan – inclusief de mogelijkheid ‘nee’ te zeggen.

Een gemeenschap die niet zelf mag bepalen wie tot die gemeenschap behoort, houdt op een gemeenschap te zijn. En een land dat zich opheft door op te gaan in een Europees verband moet dit doen met open ogen en brede steun, niet via een serie van voldongen feiten.

Europese eenwording betekent verlies van eigenheid in ruil voor meer welvaart en invloed op ons continent en in de wereld. Dat is een uitruil en voor beide posities valt veel te zeggen. Immigratie betekent fris bloed voor Nederland en waardevolle verbindingen met het buitenland. Maar het vergt ook enorme inspanningen om nieuwkomers te integreren en het risico bestaat dat dit niet lukt. Open grenzen binnen Europa betekent allerlei economische voordelen maar het benadeelt ook allerlei groepen en het maakt terreurbestrijding mogelijk moeilijker.

Waarom hebben de partijen van de gevestigde orde deze kwesties en bijvoorbeeld ook de schaalvergroting in het onderwijs en de marktwerking in de zorg niet

voorgelegd als de dilemma's die het zijn? Waarom zijn ze niet tot inzet gemaakt van verkiezingen?

Dit is geen pleidooi om, zoals het CDA tijdens de campagne deed, stemmen af te snoepen van Wilders door even wat PVV-light 'geluiden' te maken over immigratie en Europa. Het is een pleidooi dat een partij als het CDA de kiezer serieus neemt door over immigratie en Europa de eigen afwegingen en keuzes in de vorm van een verkiezingsprogramma voor te leggen. „Probeer het eens met de waarheid”, heeft oud vice-president van de Raad van State Tjeenk Willink deze benadering wel eens genoemd.

Neem als voorbeeld hoe het niet moet met het Europees leger. In een functionerende democratie zouden de voor- en tegenstanders daarvan nu een langlopend en diepgaand publiek debat voeren in alle lidstaten. Ze zouden alle voors, tegens, dilemma's, risico's en onzekerheden aan de oppervlakte laten komen, waarna uiteindelijk de burgers in het stemhokje bepalen of ze de voordelen groter inschatten dan de nadelen.

Zo werkt een democratie, maar bij de EU gaat dit nog altijd precies andersom. In zijn State of the Union-toespraak dit jaar kondigde de voorzitter van de Europese Commissie Jean Claude Juncker de eerste stappen naar zo'n leger domweg aan. Vervolgens wordt stelselmatig ontkend dat men werkt aan een Europees Leger, totdat het er straks opeens is. Dat wordt dan door Europese leiders formeel goedgekeurd en zo is het besluit 'democratisch gelegitimeerd'. Burgers hebben die leiders immers gekozen. Dat is fait-accompli-democratie en het werkt niet.

[... ..]